

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu yönerge; Üniversitemizde veya Üniversitemiz mensuplarınca yapılacak olan sosyal araştırmalar ve bununla ilgili her türlü bilimsel çalışma, yayın, eğitim-öğretim, etkinliklerde uyulması gereken etik kuralları ve etik ilkelere uyulmasını sağlamak amacıyla kurulan Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'nun görevlerini ve çalışma şeklini düzenler.

(2) Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu kararlarında bağımsız olup, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası etik değerleri dikkate alır.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge diğer etik kurullarının (Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu, Girişimsel Klinik Araştırmalar Etik Kurulu ve Deneysel Hayvan Çalışmaları Etik Kurulu) görev alanı dışında kalan;

(1) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi mensuplarınca yapılacak olan sosyal araştırmalar ve bununla ilgili her türlü bilimsel araştırma, çalışma, yayın, eğitim-öğretim, etkinlik, bilimsel araştırma ile desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

(2) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'nin desteğinden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvuran öğretim elemanları ya da araştırmacı kişi ve/veya kuruluşlarla ilgili akademik etik konularının değerlendirilmesi işlemlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3- (1) Bu Yönerge, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Senato'nun görevlerini düzenleyen 14.maddesi ve üniversitelerde bilimsel denetimi düzenleyen 42.maddesi, bilim etiğine ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuat bu yönergenin hukuki dayanağını oluşturmaktadır.

Tanımlar

Madde 4-

a) *Başkan:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı,

b) *Birim:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesine bağlı Fakülte, Enstitü, Yüksekokul, Araştırma Merkezi vb.leri,

c) *Etik Kurul:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulunu,

d) *Mensup:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi akademik personeli ve öğrencilerini,

e) *Rektör:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Rektörünü,

f) *Senato:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Senatosunu,

g) *Yönetim Kurulu:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yönetim Kurulunu,

i) *Üniversite:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesini,

i) *Üye:* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu Üyesini,

İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Temel Etik İlkeler

Etik İlkeler

Madde 5- (1) Üniversite'nin sosyal araştırmalardaki etik anlayışının temelinde evrensel ahlak ilkelerine bağlılık; doğruluk, özeleştirici, objektiflik, tarafsızlık, açıklık, bilimsel kuşkuculuk, eleştirel bakış, yeni kavramlara açıklık, bilimsel araştırma disipliniyi korumak, özgün ve yenilikçilik yer alır.

(2) Sosyal araştırmalarda "Genel Etik İlkeler" olarak;

a) İnsana saygı, insan hak ve özgürlüklerine saygı temel prensip olarak kabul edilir.

b) Dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri özellikleri nedeniyle kişiler arasında ayırım yapılmaz.

c) Üniversitenin özgür araştırma merkezi olduğunu hiçbir zaman göz ardı edemez.

d) Üstlendikleri akademik ve idari görevleri yerine getirirken görevin kendine özgü amaçlarına sadık kalarak ve bilimsel verilere riayet ederek çalışmalarını, tutum ve davranışlarda Üniversite'nin saygınlığını zedelemeye özen gösterirler.

e) Üniversite'nin olanakları kişisel çıkarlar için kullanılmaz.

(3) Bilimsel araştırma, yayın ve akademik etiğe ilişkin temel ilkeler İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde düzenlenmiş olup; sosyal araştırmalar için de aynı temel ilkeler esastır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Etik Kurulun Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Etik Kurulun Oluşumu

Madde 7- (1) Kurul, etik olmayan davranışlar nedeniyle idari veya adli ceza almamış doçent ve profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından Yönetim Kurulu'nun önereceği adaylardan Rektör tarafından görevlendirilen sosyal ve beşeri bilimler alanında görev yapan, disiplinlerarası dengeli dağıtılan 6 (altı), fen ve mühendislik bilimleri ile sağlık bilimleri alanlarından en az birer ve meslek odalarına kayıtlı en az bir üye olmak üzere, toplam en az 9 üyeden oluşur.

(2) Üyelerin görev süresi iki yıldır. Görev süresi biten üye, aynı usulle yeniden seçilebilir.

(3) Üyeler gizlilik belgesi ve taahhütnamesini imzalayarak göreve başlar.

(4) Etik Kurul ilk toplantısında kendi arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir raportör seçer.

(5) Etik Kurul üyeliğinden çekilme Rektörün onayının ilgiliye tebliği ile yürürlüğe girer.

(6) Boşalan üyelik için kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle yeni üye seçilir.

(7) Bir takvim yılı içinde, izinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmaması veya en az altı ay süreyle izinli olması hallerinde Etik Kurul üyeliği kendiliğinden düşer.

Etik Kurul Sekreteryası

Madde 8- (1) Kurulun sekreteryası hizmetleri Üniversite Genel Sekreterliği'nce yürütülür.

Etik Kurulun Görev ve Yetkileri

Madde 9- (1) Etik Kurul'un etik ilkelere uyulmasını sağlamak amacıyla bu yönergede verilen yetkiler kapsamında görevleri şunlardır:

- a) Sosyal araştırmalar ile ilgili etik ilke ve kurallar hususunda akademik çalışmalarını özendirmek, eğitim faaliyetlerini yürütmek,
- b) Üniversite mensupları ile idari birimlerin karar ve uygulamalarında etik ilke ve standartlar hususunda danışmanlık görevi yapmak,
- c) Üniversite tarafından kısmen veya tamamen desteklenen (önerilenler ve devam edenler dahil) veya Üniversite mensuplarınca gerçekleştirilen sosyal araştırmaların etiğe uygun yürütülmesini sağlayacak ilkeleri belirlemek, geliştirmek ve gerektiğinde değişiklik önerisinde bulunmak;
- ç) Üniversite mensupları tarafından yürütülen araştırmalarda ve katılımcılardan bilgi toplamayı gerektiren tüm çalışmaları incelemek, saha çalışmalarına izin vermek,
- d) İhtiyaç duyulması halinde alt komisyonlar oluşturmak, uzman danışman görüşü almak,
- e) Başvuru usulünü belirlemek ve başvuru formlarını hazırlamak.

Etik Kurulun Çalışma Şekli

Madde 10- (1) Etik Kurul aşağıda belirtilen ilkelere göre çalışır:

- a) Etik Kurul; başkanın, bulunmaması halinde başkan yardımcısının gündemli çağrısı üzerine üye sayısının en az üçte ikisinin katılımı ile ayda bir defa toplanır. Toplantı kapalı usulde yapılır. Etik Kurul üyeleri, başvuru dosyalarının içeriğini Etik Kurul toplantısı dışında başkaları ile tartışmaz ve dosyaların içeriği hakkında bilgi vermez.
- b) Etik Kurul üyeleri ile Etik Kurulun sekreteryasını yapanların gizliliğe riayet etme ve sır saklama yükümlülükleri vardır. Etik Kurula intikal eden bir konuda, daha önce bu işlemde taraf olan Etik Kurul üyesi varsa, bu üye toplantının ilgili kısmına katılmaz ve oy kullanmaz.
- c) Etik Kurul dosya üzerinden inceleme yapar; gerekli görülmesi halinde ilgili kişilerden yazılı ya da sözlü bilgi alır.
- d) Etik Kurul, Üniversite dışı kurum ve kuruluşlarla yazışmalarını Rektörlük aracılığıyla yapar.
- e) Etik Kurula başvuru üzerine ilk inceleme raportör üye tarafından şekil yönünden yapılır. Şekil yönünden yapılan incelemede başvuru dosyasında eksiklik tespit edilir ise, 15 gün içinde tamamlanması için dosya başvuru sahibine iade edilir. İlgili kişi gerekçe göstererek dosyayı tamamlamak için ek süre isteyebilir. Dosya üzerinde inceleme bir ay içinde sonuçlandırılır ve başvuru sahibine yazılı olarak bilgi verilir.
- f) Etik Kurul inceleme ve değerlendirmesine sunulan dosya için gerekli görülür ise başkan, üyelerin görüşleri doğrultusunda, üyeler arasından bir raportör görevlendirir. Etik Kurul, gerektiğinde, konu ile ilgili başka uzmanların da görüşlerini alabilir, görüşlerine başvurmak üzere toplantılarına davet edebilir ya da uzmanlardan oluşan bir alt kurul oluşturabilir. Bu şekilde hazırlanan raporu Etik Kurul'da görüşülmek üzere başkanlığa sunarlar. Etik Kurul'da yapılacak müzakere sonucunda, Etik Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile Kurul görüşüne esas olacak karar alınır. Alınan karar toplantıya katılan Kurul üyelerinin tamamınca imzalanır. Karara muhalif üyeler, muhalefet şerhlerini gerekçeleri ile birlikte nihai rapora eklerler.
- g) Etik Kurul görüş ve öneri niteliğindeki raporlarını Rektöre sunar.

h) Etik Kurul, yapılan müracaatları yalnızca etik yönden inceler. Ulusal ya da uluslararası metinlerde düzenlenmemiş bir etik sorunla karşılaşıldığında, Etik Kurul bunu bir ilkeye ya da kurala bağlayabilir. Etik kurallar dışında herhangi bir inceleme yapılmaz.

Başvuru Şekli

Madde 11- (1) Başvuru, doğrudan Etik Kurulu Başkanlığına veya Rektörlüğe yapılır. Başvurular, Başkan tarafından incelenmek ve sonuçlandırmak üzere Etik Kurul gündemine alınır.

(2) Başvurular; Başvuru Formu ile veya dilekçe ile yapılır. Başvuru sahibinin ismi ve imzası bulunmayan dilekçeler işleme konulmaz. Elektronik posta yolu ile yapılan başvurularda, elektronik imza şartı aranır.

(3) Etik Kurul tarafından belirlenen başvuru usulüne uygun şekilde; başvurularda istenen bilgi ve belgeler - çalışmanın başlığı, saha araştırmasının yapılacağı tarih, izin alınması istenen kurum ya da kurumların listesi, kime uygulama yapılacağı ve uygulama yapılacak yaklaşık kişi sayısı, Üniversite dışında herhangi bir kurumdan (Bakanlıklar, kamu kurum veya kuruluşları, diğer üniversiteler, vb.) izin alınacaksa çalışma özeti ve eğer kullanılacak ölçek bir başkası tarafından geliştirilmişse o kişiden alınmış ölçek kullanım izni vb. gibi-, başvuru formuna eklenmelidir.

Başvuruların Kabulü ve Değerlendirme

Madde 12- (1) Başvuruların kabulü ve işlemlerde aşağıdaki ilkelere uyulur:

a) Başvurunun evrak kaydına geçtiği tarih, başvuru tarihidir.

b) İlk inceleme sonucunda gerekli görülmesi halinde, gerekli ek bilgi ve belgeler istenir.

c) Şekil yönünden incelemesi tamamlanan başvuru dosyaları esas yönünden incelemek ve karar bağlamak üzere Etik Kurul gündemine alınır. İnceleme ölçütleri ve öneriler, bu yönerge ile yerleşik etik ilke ve kurallara dayanır. Etik Kurulda yapılacak değerlendirme neticesinde, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alınır. Oylamada çekimser oy kullanılmaz.

d) Etik Kurul başvuru ile ilgili olarak gerek gördüğünde başvuru sahibini dinleyebilir, uzman danışman görüşü alabilir, alt komisyonlar kurabilir. Danışman veya Alt komisyon, Etik Kurulun vereceği makul süre içinde ve gizlilik esasına riayet ederek hazırlayacakları raporları Kurula sunarlar.

e) Başvuru üzerine incelemeler en geç bir ay içinde tamamlanır. Etik Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir. Bir aylık süre, başvurunun kayda alındığı tarihte başlar. Etik Kurul gerekli gördüğü durumlarda alacağı kararla bu süreyi bir kereye mahsus olmak üzere 2 aya kadar uzatma yetkisine sahiptir.

f) Kararlarda, başvuranın adı, soyadı ile karar tarih ve sayısı ile kararın dayandığı belge ve bilgiler, inceleme sonucu ile karara katılan Etik Kurul Başkanının ve üyelerin ad ve imzaları, yer alır.

(g) Etik Kurul kararlarının Başkan tarafından imzalı örnekleri ilgililere yazılı olarak bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlük

Madde 13- (1) Bu Yönerge, Senato tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 14- (1) Bu Yönerge hükümleri Rektör tarafından yürütülür.